

PRIKAZ ZNANSTVENO-STRUČNOG SKUPA

Usklađivanje intervencija s potrebama djece i mladih u riziku

Dana 19. i 20. veljače 2009., održan je znanstveno-stručni skup pod nazivom „Usklađivanje intervencija s potrebama djece i mladih u riziku“. Skup je nastao kao rezultat projektnih aktivnosti znanstveno istraživačkog projekta „Usklađivanje intervencija s potrebama djece i mladih u riziku: izrada modela“ (MZOS, 013-0000000-2488) voditeljice prof.dr.sc. Antonije Žižak. Mjesto održavanja skupa bio je Edukacijsko - rehabilitacijski fakultet, Sveučilišta u Zagrebu.

Svrha skupa bila je sagledavanje mogućnosti utemeljenja intervencija za djecu i mlade u riziku i/ili s poremećajima u ponašanju kroz različite perspektive, a primarno kroz rezultate znanstvenog projekta.

Glavni je cilj skupa bilo predstavljanje specifične analize stanja sustava intervencija za djecu i mlade u riziku u Republici Hrvatskoj i u svijetu. Ostvarenje tog cilja počivalo je na predstavljanju rezultata dvogodišnjeg rada na znanstvenom projektu „Usklađivanje intervencija s potrebama djece i mladih u riziku: izrada modela“ te na predstavljanju rezultata drugih domaćih projekata koji istražuju područje intervencija za djecu i mlade u riziku. Tome su pridonijeli i stručnjaci iz Austrije, Francuske, Slovenije, Švedske, Kanade i SAD - a koji su predstavili sustave intervencija za djecu i mlade u riziku u svojim zemljama. Jednako važan cilj skupa bio je omogućavanje istraživačima i stručnjacima iz prakse susretanje na jednom mjestu i zajedničko diskutiranje relevantnosti pokazatelja za podizanje kvalitete svakodnevnog praktičnog rada.

Znanstveno-stručnom skupu prethodio je niz aktivnosti na znanstveno - istraživačkom projektu „Usklađivanje intervencija s potrebama djece i mladih u riziku: izrada modela“. Jedan od ciljeva projekta bio je snimanje i opisivanje razine rizika i potreba djece i mladih u riziku koji su uključeni u postojeći sustav intervencija. Edukacija stručnjaka za primjenu instrumenata za procjenu rizika i potreba, koju su proveli članovi projektnog tima¹, rezultirala je snimanjem razina rizika djece i mladih u različitim vrstama tretmanskim programima u Hrvatskoj. Nakon što su prikupljeni podaci, slijedio

je unos i obrada podataka. Navedene aktivnosti su se odvijale u 2008. godini. Već tijekom edukacija djelatnika u praksi primijećen je znatan interes stručnjaka za rezultate istraživanja, kako iz pozicije njihove ustanove/ djelokruga rada tako i na generalnoj razini tretmanskim programima u Hrvatskoj. Temeljem ovih susreta i komunikacije sa stručnjacima prepoznata je potreba da se dobiveni rezultati predstave stručnjacima i zajedno s njima prokomentiraju. U pokušaju iznalaženja najboljeg načina diseminacije rezultata javila se ideja organiziranja znanstveno - stručnog skupa.

Pokroviteljica skupa bila je Potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske zadužena za ljudska prava i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Organizacijski odbor skupa činili su: prof.dr.sc. Antonija Žižak - predsjednica, prof.dr.sc. Nivex Koller-Trbović - članica, prof.dr.sc. Branko Nikolić - član, Gabrijela Ratkajec i Ivana Jedud - tajnice skupa, a programski odbor: prof.dr.sc. Antonija Žižak - predsjednica, prof.dr.sc. Nivex Koller-Trbović - članica i prof.dr.sc. Branko Nikolić - član.

Planiranje i održavanje znanstveno-stručnog skupa su podržali i financijski poduprli Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa te Grad Zagreb - Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje.

Stručne materijale za sudionike skupa u vidu publikacija te informativnih i promotivnih letaka osigurali su Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, UNICEF-ov ured za Hrvatsku te Ured pravobraniteljice za djecu RH.

Skupu je prisustvovalo 216 sudionika - znanstvenika i stručnjaka koji rade s djecom i mladima u riziku, iz Hrvatske i inozemstva, prvenstveno onih koji su sudjelovali u istraživanju. Osim stručnjaka i znanstvenika koji su aktivno sudjelovali u istraživanju, skupu su prisustvovali i predstavnici nadležnih ministarstava i agencija (Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Agencija za odgoj i obrazovanje),

¹ Članovi projektnog tima su: prof.dr.sc. Antonija Žižak - voditeljica projekta, prof.dr.sc. Nivex Koller-Trbović, prof.dr.sc. Branko Nikolić, prof.dr.sc. Marija Lebedina-Manzoni, Gabrijela Ratkajec i Ivana Jedud.

predstavnicima srodnih fakulteta (Filozofski fakultet, Odsjek za pedagogiju, Pravni fakultet, Studijski centar socijalnog rada) te predstavnici Obiteljskih centara.

Sustav intervencija za djecu i mlade je predstavljen kroz 13 pozvanih izlaganja, koji su razložili temu kroz navedene perspektive:

Predstavljanje stanja sustava intervencija za djecu i mlade u riziku u Republici Hrvatskoj

Ovo područje predstavljeno je kroz predavanje Pravobraniteljice za djecu Mile Jelavić „Stanje prava djeteta u Republici Hrvatskoj: perspektiva Ureda pravobraniteljice“ te putem izlaganja Marije Koren Mrazović, više stručne savjetnice Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi pod nazivom „Sustav intervencija za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju u Republici Hrvatskoj“.

Pravobraniteljica za djecu prikazala je sustav prava djece s posebnim osvrtom na zaštitu i najčešća kršenja prava djece s poremećajima u ponašanju. Naglasila je zabrinutost zbog broja djece kojoj su uskraćena prava uslijed nefunkcioniranja ili nedovoljnog funkcioniranja sustava njihove zaštite. Istakla je kako se to ponajviše odnosi na nepravovremeno reagiranje obzirom na rizične čimbenike, nedovoljnu povezanost sustava koji skrbe za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju te neprimjerenost tretmana koji se provodi za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju. Marija Koren Mrazović u svom je izlaganju predstavila institucije koje rade s djecom i mladima s poremećajima u ponašanju u djelokrugu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, njihovu nadležnost djelovanja te glavne probleme s kojima su ove institucije suočene.

Ova izlaganja otvorila su pitanje unapređivanja postojećeg sustava intervencija. Neke od odgovora na ta pitanja sudionici su dobili kroz prezentacije projekta „domaćina“, „gost projekata“ i predstavljanje stranih sustava intervencija.

Predstavljanje rezultata projekta „Usklađivanje intervencija s potrebama djece i mladih u riziku: izrada modela“

Rezultati projekta predstavljeni su na dva načina. Putem predavanja „Izazovi usklađivanja interven-

cija s potrebama djece i mladih u riziku, rezultati istraživanja“ generalne rezultate je predstavila voditeljica projekta dr.sc. Antonija Žižak. Time su predstavljeni preliminarni pokazatelji potreba djece i mladih u riziku u Hrvatskoj te kako ključni nositelji sustava intervencija vide vrijednosti, potencijale i nužnost unapređenja tog sustava. Nakon prikaza dosadašnjih rezultata, istaknuti su i daljnji glavni izazovi kako na projektu, tako i u sustavu intervencija: opremanje instrumenata procjene za praktičnu primjenu, predlaganje i osmišljavanje novih programa koji mogu biti prenosnica od područja rizika ka intervencijskim potrebama te predlaganje modela intervencija koji će biti usklađen s razinama rizika i potreba korisnika.

Radom u tri paralelne grupe predstavljeni su rezultati institucionalnih, poluinstitucionalnih i izvaninstitucionalnih intervencijskih tretmana. Stručnjaci su tijekom ranije provedenih edukacija bili osposobljeni za procjenu rizika i potreba djece i mladih putem tri instrumenta procjene². Na jednak način su i predstavljeni rezultati. Pri tome, u svakoj od tih grupa raspravljalo se o ključnim područjima rizika i snaga za korisnike, o poklapanju očekivanja procjenjivača i dobivenih podataka, o usklađenosti podataka s tretmanom koji se pruža korisnicima te iskoristivosti podataka u tretmanske svrhe i unapređenje prakse.

Osim predstavljanja rezultata, članovima projektnog tima bilo je izuzetno važno čuti povratnu informaciju stručnjaka o njihovoj perspektivi iskoristivosti i primjenjivosti tih rezultata u radu te o mogućnostima svakodnevne upotrebe instrumenata za procjenu rizičnosti. Pri tome je svaka od prisutnih institucija iznijela mišljenje koji je instrument za procjenu rizičnosti najadekvatniji za njihov djelokrug rada. Na taj način stručnjaci su raspravljali o problematici procjenjivanja rizika i potreba djece i mladih, obzirom na vlastita iskustva te obzirom na praktičnu primjenjivost pojedinih instrumenata u okviru ranije navedenog istraživanja.

Predstavljanje rezultata drugih projekata koji istražuju/rade u sustavu intervencija za djecu i mlade u riziku

Rezultati gost projekata prikazani su kroz dvije perspektive. Intervencije utemeljene u zajednici

² Upitnik za određivanje razine intervencija i vođenje slučaja (Youth Level of Service / Case Management Inventory, skraćeno YLS/CMI autora Hoge, Andrews i Leschied, 2002.), Upitnik o rizičnim čimbenicima (Risk Factor Questionnaire, skraćeno RFQ, Scholte, 1998.) i Lista provjere dječjeg ponašanja, odnosno Izvješće nastavnika o ponašanju djece i adolescenata (Child Behavior Checklist, skraćeno CBCL i Teacher Report Form ili skraćeno TRF za nastavnike, autor oba instrumenta je Achenbach, 1991.)

djece i mladih u riziku predstavljene su kroz projekt „Zajednice koje brinu - znanstveno utemeljenje preventivnih intervencija u zajednici i školskom okruženju“ kojeg su predstavile dr.sc. Josipa Bašić te dr. sc. Valentina Kranželić (Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet). Prikazu intervencija u zajednici pridonijela je i prezentacija dr.sc. Nevena Ricijaša (Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet) „Atribuiranje vlastitog delinkventnog ponašanja nisko-rizičnih i visoko-rizičnih maloljetnih delinkvenata“ te Zvonka Kovačića (Centar za socijalnu skrb Daruvar) prezentacijom „Mogućnosti unapređenja provođenja odgojne mjere pojačana briga i nadzor u sustavu socijalne skrbi“.

U sklopu predstavljanja skrbi i tretmana djece i mladih u riziku izvan vlastite obitelji mr.sc. Ivana Sekol (Universtiy of Cambridge) predstavila je istraživanje na temu vršnjačkog nasilja („Opseg i priroda vršnjačkog nasilja u institucijama za djecu i mlade u riziku“), dok je dr.sc. Maja Laklija (Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet, Studijski centar socijalnog rada) predstavila perspektivu udomiteljstva djece s poremećajima u ponašanju izlaganjem „Izazovi udomiteljstva djece s poremećajima u ponašanju u Republici Hrvatskoj“.

Predstavljanje stranih sustava intervencija za djecu i mlade u riziku

Dr.sc. Jana Rapuš Pavel s Univerze u Ljubljani, Pedagoške fakultete predstavila je model intervencija u Republici Sloveniji, putem predavanja „Tretman djece i mladih s poremećajima u ponašanju u Sloveniji“.

Dr.sc. Josef Schiepl, sa sveučilišta u Grazu (Institut für Erziehungs - und Bildungswissenschaft Arbeitsbereich Sozialpädagogik) održao je prezentaciju „Povezivanje intervencija s potrebama i potencijalima mladih ljudi u riziku: prilog iz Austrije“. Thomas Erlingsson, Ylva Moren i Fata Alagić

predstavili su švedski model intervencija prezentacijom „Predstavljanje švedskog nacionalnog odbora za izvaninstitucionalnu skrb (SiS)“, dok je dr.sc. Dejana Bouillet, s Učiteljskog fakulteta, Sveučilišta u Zagrebu predstavila francuski sustav intervencija predavanjem „Sustav zaštite djece i mladih u riziku u Francuskoj“. Predavanjem „Model intervencija za maloljetne počinitelje kaznenih djela u Kanadi“, dr.sc Robert D. Hoge s Carleton University, Department of Psychology predstavio je kanadski sustav, a dr. sc. Abu Mboka, s California State University Stanislaus, Department of Criminal Justice predstavio je sustav intervencija dviju saveznih američkih država kroz predavanje „Prikaz sustava intervencija za maloljetne počinitelje kaznenih djela u Arizoni i Kaliforniji“. Tim širokim i raznolikim spektrom sustava intervencija za djecu i mlade u riziku sudionicima je omogućena usporedba, promišljanje te mogućnost za unapređenje vlastitog rada i sustava.

Radni jezici skupa bili i hrvatski i engleski, a sudionicima je osiguran simultani prijevod radi lakšeg i jasnijeg praćenja skupa.

Videnje sudionika i zadovoljstvo znanstveno-stručnim skupom moguće je sagledati na temelju obrađenih evaluacijskih listova. Aritmetičke sredine odgovora sudionika ukazuju na vrlo visoko zadovoljstvo ($M = 4,33$) programskim aspektom skupa i organizacijom skupa ($M = M,75$). Takve pokazatelje daju i opisni odgovori u kojima je jasno vidljiva želja za ponovnom razmjenom znanja i iskustva, jasan profesionalni dobitak od skupa ali i želja za pisanim materijalima sa skupa. Ponukani rezultatima skupa te izuzetno kvalitetnim sadržajem skupa, daljnja namjera organizatora je publiciranje radova koji su proizašli iz izlaganja pojedinih znanstvenika i stručnjaka te ih na taj način učiniti dostupnima i drugim stručnjacima koji nisu imali prilike prisustvovati na ovom znanstveno - stručnom skupu.

**Pripremile:
Gabrijela Ratkajec
Ivana Jedud**